

ВСТУП

КОЛИСЬ Я БУВ ШУґАР: УРОКИ РАДИКАЛЬНОЇ ЕМПАТІЇ

Давним-давно, ще до появи Шуґар, жив-був Стівен Елліотт. У нього з'явилась ідея створити вебсайт, що, визнаю, звучить доволі жахливо, якщо не брати до уваги того, що його ідея полягала у створенні літературної онлайн-спільноти під назвою *The Rumpus*. Будучи письменником, а отже, не маючи копійки за душею, Стівен попросив своїх таких самих небагатих друзів-письменників допомогти йому.

І ми, його друзі, погодилися, тому що ми любимо Стівена й (дозволю собі говорити від імені всієї групи) всі ми відчайдушно хотіли мати благородне, на перший погляд, заняття. Мій внесок полягав у створенні рубрики з порадами, яку я запропонував назвати «Дорога Шуґар Бат»^{*} після того, як ми зі Стівеном почали використовувати таке прізвисько в листуванні. Не буду заглиблюватися в деталі про жартівливий гомоеротизм, що породив це прізвисько. Досить буде зазначити, що «Дорогу Шуґар Бат», на щастя, скоротили до «Дорогої Шуґар».

Призначити себе на посаду колумніста-порадника — доволі зарозумілий (і типовий для мене) вчинок. Але я виправдав це тим, що запропонував створити неординарну рубрику порад — грубувату й до болю відверту водночас.

^{*} Англ. *Sugar Butt* — сленговий вислів, який зазвичай використовується як пестливе звертання до близької людини (партнера, дитини або близького друга). Дослівний переклад — «солодка дупка». — Тут і далі прим. перекл., якщо не зазначено інше.

Недоліком мого задуму було те, що я уявляв собі Шугар особистістю, дещо гострою на язик жінкою з непростим минулим. І хоча траплялися моменти, коли вона здавалася мені реальною, коли я проймався болем своїх кореспондентів, частіше я все ж прикидався, компенсуючи дотепністю там, де мене підводило серце. Після року роботи над рубрикою я залишив посаду.

І Шугар міг би настати кінець, якби приблизно в цей час я не натрапив на автобіографічний твір Шерил Стрейд. Я знав Шерил як авторку чудового й болісно-глибокого роману «Смолоскип». Але, читаючи це есе, цей пекучий спогад про невірність і скорботу, я відчув, як у мені зароджується трепетна здогадка. Я написав їй із пропозицією взяти на себе роль Шугар.

Це було божевільне прохання. Як і у мене, у Шерил вдома було двоє маленьких дітей, гора боргів і відсутність стабільної роботи. Останнє, що їй було потрібно, — це рубрика порад в інтернеті, за яку їй нічого не платитимуть. Звісно ж, я припас козир у рукаві: Шерил написала перший і єдиний фанатський лист, який я отримав, коли був Шугар.

* * *

Колонка, що започаткувала феномен Шугар, була написана у відповідь на лист, який будь-хто інший видалив би й забув. *«Дорога Шугар, — писав, імовірно, якийсь юнак. — ЩЗХ, ЩЗХ, ЩЗХ?» Я весь час ставлю собі це питання, бо воно підходить до всього й завжди»*. Відповідь Шерил починалася так:

* ЩЗХ — аббревіатура фрази «Що за хрін?», яка зазвичай використовується в онлайн-переписках. Англ. WTF, що розшифровується як «What the fuck?» і виражає сильне здивування, шок, роздратування або нерозуміння.

Дорогий ЩЗХ!

Батько мого батька змушував мене дрочити йому, коли мені було три, чотири й п'ять років. Вдавалося це мені не дуже добре. У мене були занадто маленькі руки, я не могла правильно вловити ритм і не розуміла, що роблю. Я знала лише, що не хочу цього робити. Знала, що від цього мені стає погано й до нудоти тривожно. Я відчуваю, як у цю саму хвилину до горла підступає нудота.

Це був абсолютно безпрецедентний момент. Зрештою колумністи-порадники дотримуються негласного кодексу: зосередитися на авторі листа, відповісти необхідними банальними фразами, змалювати все так, щоб воно здавалося терпимим. Розповідь про власний досвід пережитого сексуального насильства в цей кодекс не входить.

Але Шерил не просто намагалася шокувати якогось емоційно незрілого хлопчика, щоб викликати в нього співчуття. Вона проголошувала суть своєї місії як Шугар: на всіх нас чекають незбагненні прикромі. Таким було її основне переконання. Життя — це не якась нарцисична онлайн-гра. Усе має значення: кожен гріх, кожне розкаяння, кожне нещастя. На доказ цього вона розповідала про власне осмислення жорстокості, яку увібрала в себе ще до того, як стала достатньо дорослою, щоб зрозуміти її. *«Став ліпші запитання, сонечко, — підсумувала вона з великою лагідністю. — Ця хрінь — твоє життя. Знайди їй відповідь».*

Як і багато інших, я читав цей текст зі сльозами на очах — саме так і читають Шугар. Вона не була якоюсь формальною занудою, яка риється у стосі тривог своїх сучасників. Вона була справжньою людиною, яка безстрашно вивертала свою душу, щоб ми могли зрозуміти природу наших труднощів.

Я вважаю, що Америка помирає від самотності. Ми як нація купилися на фальшиву мрію про комфорт і відвернулися від глибокої залученості у власне життя — джерела некомфортних почуттів, піддавшись безумним спокусам того, що наші друзі з «жадібного» бізнесу називають «вільним ринком».

Ми мчимо крізь час, простір та інформацію все швидше й швидше, ніби шукаючи підключення до мережі. Але тим часом віддаляємося від наших сімей, сусідів і самих себе. Ми займаємося егосерфінгом, оновлюємо свої статуси та шукаємо інформацію про те, які знаменитості руйнують своє життя і як саме. Але все це приносить лише тимчасове полегшення.

І саме тому, на мою думку, Шугар стала такою важливою для багатьох людей.

Вона пропонує щось майже нечуване в нашій культурі: радикальну емпатію. Люди приходять до неї зі справжнім болем, і вона допомагає їм, розповідаючи історії про своє життя, про те, як вона відчувала себе розбитою та загубленою і як знову знайшла себе. Вона здатна перетворити сирий матеріал рубрики порад на справжню літературу.

Я думаю про відповідь, яку Шерил дала чоловікові, що був просто розбитий після смерті сина, коли той запитав, як знову стати людиною.

«Дивна й болюча правда полягає в тому, що я стала кращою людиною, тому що рано втратила маму, — писала вона. — Коли ви кажете, що сприймаєте мої тексти як щось священне, ви торкаєтеся божественної сутності всередині мене, яка є моєю матір'ю. Шугар — це храм, який я побудувала. Шугар — це храм, який я збудувала на місці пустки».

У цьому сенсі «Прекрасні дрібниці» можна читати як своєрідні *ad hoc** мемуари. Але ці мемуари мають певне послання. З великим терпінням і красномовством Шугар запевняє своїх читачів, що в хаосі нашого сорому, розчарування і люті є сенс, а в цьому сенсі — можливість порятунку.

Вражає те, що Шугар «народилася» в інтернеті, цьому тіньовому світі, до якого люди звертаються з потребою втекти від свого справжнього «Я», завиграшки переробити свою ідентичність, повихвалитися на публіці. Звичайно, інтернет може бути різним. Занадто часто він стає вигрібною ямою безладу, що розсіює увагу, місцем, де ми розважаємося сучасним спортом сарказму і зловтіхи, вибудовуючи аргументацію для власних фанатичних упереджень, де ми висміюємо й тим самим відкидаємо страждання інших людей.

Але потаємною мрією всіх нас, онлайн-спостерігачів, є те, що одного дня ми зможемо зізнатися у власних стражданнях, що ми зможемо знайти когось, хто *вислухає* нас, хто не відвернеться перед обличчям наших найпотворніших одкровенень. Цей хтось — Шугар.

Шугар не можна розказати нічого такого, що не здалося б їй прекрасним і притаманним людині. Саме тому чоловіки й жінки пишуть їй про особисте, яким не можуть ні з ким поділитися, про невимовні бажання, непрожите горе. Вона розуміє, що увага — це перший і останній акт любові, що кінцевим вичерпним ресурсом у суспільстві є не дешева нафта, не питна вода і навіть не здоровий глузд, а милосердя.

* Латинський вислів, що означає спрямованість на конкретний випадок, розв'язок конкретної проблеми, а не на широке застосування.

Кожним своїм твором (я не наважуюся вживати слово «рубрика», яке ніби здешевлює її працю) вона здійснює той самий чудодійний акт: Шугар вбирає в себе наші історії. Вона дозволяє їм «оселитися» в ній самій і думає про схожі історії зі свого власного життя. Вона також розуміє, що під тим, що ми зазвичай відкриваємо світові, ховається інша, правдивіша історія, а також те, чого ми не можемо або не хочемо бачити, уникання та самообман, місця, в яких ми застрягли. Шугар ніжна й емпатична, але прикрашати правду не стане. У цьому сенсі вона пропонує те, що ми хотіли б отримати від матері: достатньо співчуття, щоб почуватися в безпеці попри наші вразливості, й достатньо мудрості, щоб триматися за надію.

Я запитую вас, хоробрі люди: хто ще сьогодні виконує таку роботу? Не торговці славою з Голлівуду з їхніми вибухами й лискучими грудьми, не продажні демагоги четвертої влади, не політики, які вбивають моральність на замовлення корпоративних спонсорів, називаючи це політикою.

Шугар виконує цю роботу. Це те, що робить її мисткинею.

Шерил Стрейд була мисткинею задовго до того, як стала Шугар. Ті з вас, кому пощастило прочитати роман Шерил «Смолоскип» або її мемуари «Дика», вже знають про це.

Шерил було нелегко поєднувати два життя: анонімної колумністки з величезною кількістю прихильників, а також письменниці, матері та дружини, яка намагається звести кінці з кінцями. Критики й боягузливі гейтери